

NYÅRS- HÄLSNING

2010 2011

HWL
ARKITEKT AB

När jag nu läser om förra årets Nyårshälsning noterar jag att jag både på häftets mer "privata" framsida och den arbetsrelaterade sistasidan omtalar den förestående demonteringen av kontorsgemenskapen på Åsögatan 122.

Det visade sig bli precis lika jobbigt, både fysisk och psykisk, som jag fruktade. Men en hejdundrande "röjarskiva" hann vi med på kontoret innan det gick i graven. Då blev vi av med lite böcker, kontorsmaterial och möbler och fick ihop en slant till Haiti – eftersom festen var strax efter den förfärliga förödel-sen där.

Som framgår av den mer jobbrelaterade beskrivningen av året på baksidan, har jag dragit ner en del på arbetet och dragit in mindre till företaget än tidigare år. Jamen så bra, då borde jag ju ha en massa mer tid att ägna mig åt det jag alltid klagat på att jag aldrig hunnit. Känns det då så? Inte helt, måste jag erkänna.

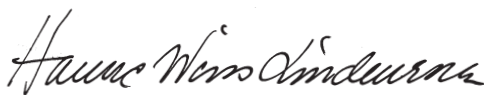
Men i sanningens namn ska jag väl tillstå att det till dels beror på att jag rest mycket under året. Med viss förvåning noterar jag att jag befunnit mig på olika resor, mestadels utanför Sverige, under närmare en fjärdedel av året. Det har varit längre och kortare resor, privata mest – men även några i tjänsten. Men oavsett vilket – tiden borta ger ju minde tid för arbete här hemma. Så det har gått lätt, även 2010, att piska upp den förhoppningsvis inspirerande och nyttiga stress jag behöver för att komma igång med mina arbetsuppgifter.

Och en del "lönsbefriede" uppdrag har jag ju fortfarande – kanske har de också tillåtit ta mer tid under året: Ordförandeskapet i ateljéföreningen Målargruppen Maria, MåMA, kul och stimulerande, samt sekreterarskapet i Bostadsföreningen där jag bor. Kanske har jag även växlat upp "farmors-skapet" något.

Men nog skulle jag kunna klämma in något kul projekt – om du har något där du kan använda mig. Hör av dig i så fall...

Här får du min elfte Nyårshälsning med det gångna årets BIN-krönikor. Hoppas du ska gilla den!

Tack för i år! Och ett gott 2011!

Hanne Weiss Lindencrona

Innehåll

Gamla bekantskaper	3
Perspektiv på naturkatastrofer	4
Egenkontroll	5
...i debatternas tid och protesternas månad	6
Sverige med danska ögon	7
Resa utan mål	8
Arkitektonisk ingenjörskonst	9
Symbolbroar	10
Hus i konst	11

Gamla bekantskaper

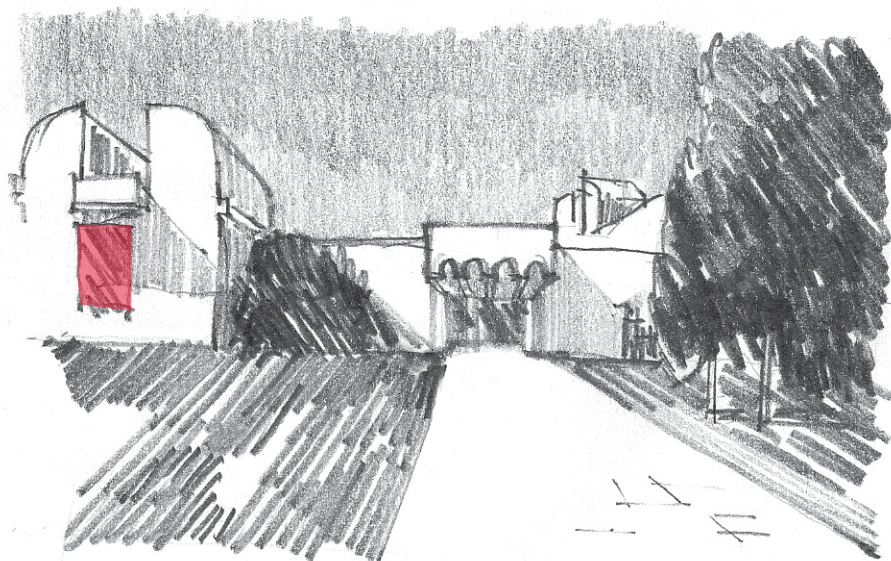
På hemväg från nyårsresan till Andalusien lade jag in ett stopp i Barcelona. Härligt att flygbiljetterna nu inte måste beställas ToR samma rutt!

Köpte en bok om ny arkitektur i Barcelona efter Francotiden. Intressant att konstatera är, att den otroligt fattiga och nergångna staden fick ett lyft med den nya regimen – bl a genom ett program för social och fysisk upprustning av staden. Och utan tvekan innebar även OS 1992 ett kraftigt uppsving. Arkitekturboken är fylld av byggnader från tiden före och i anslutning till OS. Efter millennieskiftet är det dock mer tunnsått med objekt.

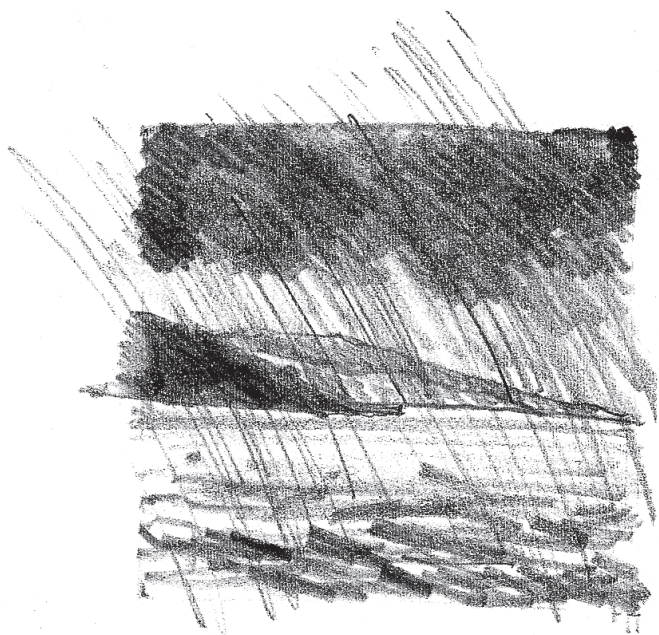
Jag återknöt bekantskapen med en gammal "goding" – nämligen den katalanska arkitekten Joseph Lluís Sert's Miró-museum från 1975 på berget Montjuïc. Vilken byggnad! Vackra, välstuderade, rums- och volymsamband, spänningsskapande ut – och inblickar. Interiören helt i vitmålad betong. Ett underbart samspel mellan ute och inne. Nyfikenhet – trygghet, överraskning – logik just sådana känslor ska god arkitektur ingjuta i sina besökare!

Men konstmuseer har faktiskt en funktion, som jag tycker att många senare museiarkitekter missat: De ska fungera som rum för olika typer av konstverk. Jag minns första mötet med danska postmoderna ikonerna Arken utanför Köpenhamn. Det huset skrek högre och var mer pockande än den intressanta Kurt Schwitters-utställning de försökte visa där. Omotiverade trappor, konstiga fönsterplaceringar/ljusinfall, skeva tak, glipor, springor... Ja, inte hjälpte huset till att lyfta fram konsten – den försökte konkurrera ut den!

Gaudis byggnader fanns förstås kvar där i Barcelona. Fascinerande byggnadsverk förvisso, men denna gång prioriterade jag inte dessa svulstiga, överlastade, organiska och orgiastiska ikoner. Jag valde att låta ögat och själen få ro i Sert's rationalistiska, vita refugium.

Perspektiv på naturkatastrofer

För en vecka sedan kom jag hem från en semestervecka på Madeira. Nu läser jag om ovädet på den vackra Atlantön.

Skyfall på den bergiga ön har lett till att stora vattenmassor med lera har vällt från bergen ner mot den bergiga öns kuster. Värst drabbad är huvudstaden Funchal på ön där lera och vattenmassorna har vällt fram genom kanaler, vägar och gator i huvudstaden och dragit med sig hus, bilar, träd mm.

Jag har svårt att föreställa mig förödelsen i den vackra vita stad vi nyss lämnat. Då var de tre största kanalerna nästa tomma på vatten. De hade ett "tak" i gatuhöjd – ett överspänt nät som stödde en tät matta av cyklamenfärgad bougainvillea – en sorts starkt rosafärgade ådror i staden. Dessa har nu rimligen slitits bort, de så karakteristiska vit-/svartmönstrade trottoarerna översvämmats, husens bottenvåningar invaderats av vatten och lera... Sorgligt!

Och inte minst: människor har omkommit, skadats, blivit hemlösa. Men trots allt: katastrofen av en annan magnitud än jordbävningen på Haiti. Inför den bleknar allt.

Dagens svenska naturkatastrof i form av en extremt snörik, vacker och kall vinter ter sig jämfört med detta som ett lyxproblem. Det betyder givetvis inte att vi ska acceptera att vi har oplogade gator, stora snömassor i överhäng över taksprång, livsfarliga istappar vid stuprören osv. Det betyder inte heller att det är OK att äldre och funktionshindrade troligen är fångar i sina lägenheter – för hur ska man kunna ta sig fram med skröpliga ben, rollatorer eller rullstolar på de isvalksbelagda trottoarerna?

Vi har alla rätt till våra egna lyckor, bekymmer och sorger – de kan inte relativiseras. Men det skadar inte att ibland vidga perspektivet. Sopa snön framför din egen dörr, slå ner din istapp, ställ krav på din kommun, och sluta gnälla på den svenska vintern!

Egenkontroll

Jag fick häromdagen ett brev i handskrivet kuvert till mitt företag. Det var en inbjudan till kontakt från en byggfirma som arbetar med ombyggnader och renoveringar av privata hem.

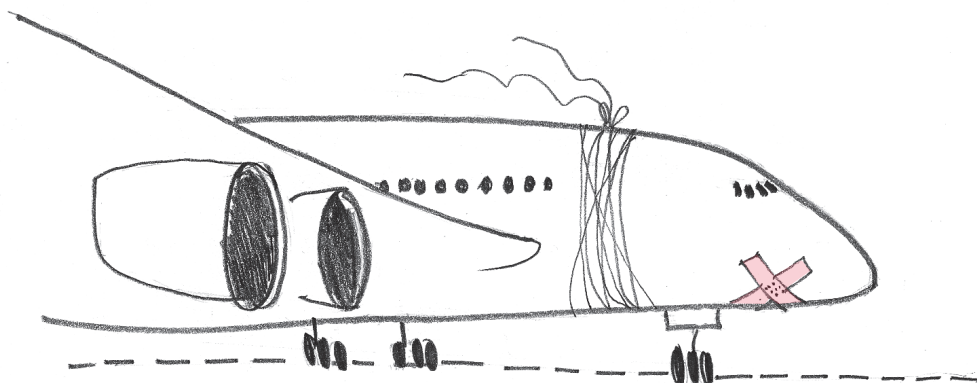
Nu är jag ju inte en arkitekt som ritar ombyggnader, så min läsart var en annan än den avsändaren avsett. Brevet låg faktiskt och skavde i mig ett tag med sitt indirekta uttryck för problem inom byggandet. Och då inte levererat uppifrån i form av politiska utredningar eller annat. Här talar en byggandets gräsrot – det är ord och inga visor.

Det ska vara precisa ritningar som stämmer och fungerar på bygget med minimalt strul. Avloppsrör och ventilation ska inte krocka, konstruktionerna ska hålla, el vattentryck mm ska räcka till. Då bygget börjar ska arkitekten vara klar med kundens krav på inredning mm så att arbetena kan utföras systematiskt och utan kaos på byggplatsen. Med tanke på garantitiderna, ska materialen hålla länge, för byggaren vill slippa strul med reklamationer. Och eftersom företaget har dessa höga krav (!) så riktar man in sig på kunder som har pengar.

Man kan bara ana vilka dåliga erfarenheter som ligger bakom kravspecen – ett beklämmande vittnesbörd om inkompetens eller slarv i sektorn. Tänk dig motsvarande från andra branscher: Vi vill ha flygplan som stämmer med ritningarna och där motorerna och elsystemet inte slår ut varandra och som fungerar garantitiden ut. Är du fattig charterresenär kan du givetvis inte räkna med att få åka med ett välfungerande flygplan...

Tyvärr tycker jag att brevet också avslöjar byggfirmans egna tillkortakommanden. Kvalitetskravet kopplas till garantitiden – att skydda byggaren är viktigare än ett ge kunden en långsiktigt bra produkt. Och att resultatet ska ha arkitektoniska, miljömässiga och funktionella kvaliteter nämns över huvud taget inte.

Ja, detta med egenkontroll i byggsektorn kan man ibland bli lite skeptisk till.

...i debatternas tid och protesternas månad

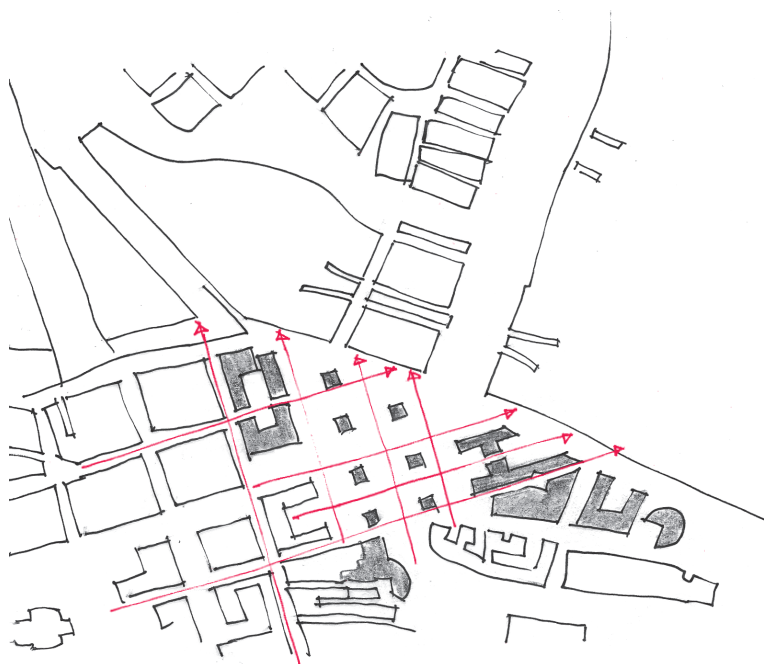
Den grävs, sprängs, pålas och muddras i Stockholm just nu. Lyftkranarna tävlar med kyrktornen och Hötorgsskraporna om att spräcka horisontlinjen. Uppgrävda gator pressar ihop bilar och cyklister och tvingar bussarna till deviationer. Riddarfjärdens vattenspiegel vid Slussen bryts av svarta och klargula "ormar" – länsar? – och belamras av ett antal arbetspontonier.

Många tycker det är förfärligt det som händer – man är i bästa fall skeptisk men oftast direkt kritisk till alla föreslagna förändringar. Vi är därför just nu "i debatternas tid och protesternas månad" för att parafrasera Hjalmar Gullberg.

Jag ser det som i princip positivt att vår huvudstad växer och utvecklas. En stad ska leva och inte hanteras som ett museum. Vi ska naturligtvis inte härma Amishfolkens synsätt och förkasta all modernitet och sätta en tidsgräns efter vilken inget nytt som tillkommit kan accepteras. Och vi ska givetvis inte kopiera Prins Charles kopiering av gamla tiders stadsbyggnadsideal och stadsgestaltningar. Vi ska förstås nog överväga alla rivningar och förvanskningar. Men med det sagt vill jag samtidigt hävda rätten att öppet kritisera de nya projekt som förslås; inte för att de är nya eller för att de inte ser ut som det tidigare sett ut. Kritiken måste helt enkelt göras utifrån uppfattningen om de nya projektens kvalitet i sig.

Den mest infekterade debatten i Stockholm just nu handlar om Slussen. Där har bevaringsivrarna inte gett sig. Protestlistorna är legio. Därför var det befriande att i tidskriften Arkitektur läsa arkitekten Bengt Lindroos alternativa förslag som med en historisk referens inleds med "Jag accepterar den föreliggande verkligheten, delvis, som den skildras i Berg & Fosters sista förslag".

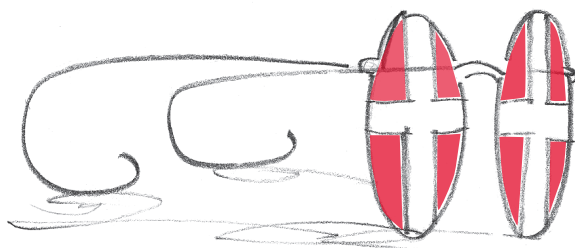
Så vist talar en drygt 90-årig nestor och guru som vet vilka strider han väljer.

Fritt efter Bengt Lindroos förslag till Slussen (Arkitektur 3-2010)

Sverige med danska ögon

Nu är det åter
hög arbetslöshet
bland arkitekter i
Danmark. För att
inspirera danska
arkitekter att av
arbetsmarknadsskäl
flytta utomlands har
Danska Arkitekten
publicerat en intervju

med en yngre kvinnlig arkitekt som arbetat sju år i Sverige. Det är uppenbart att artikelförfattarens uppdrag är något av ett kamikazejobb, så man anstränger sig tappert för att ge positiva vinklingar från "hinsidan". "Det var inte en avskräckande tanke att vända blicken utomlands för att få ett jobb".

Sverige är "utlandet light" för danskar. Men trots det finns det en del skillnader mellan länderna, framför allt rörande arbetsförhållanden / arbetsklimat. Vi får veta att danska arkitekter, med rätta, har hög status bland sina svenska kollegor. Den professionella nivån i Danmark är nämligen generellt något högre än den svenska. Danska arkitektkontor är å andra sidan mer toppstyrda. Chefen pekar där med hela handen till skillnaden från den svenska, mer demokratiska, konsensusmodellen. Uppenbarligen är rörligheten på den danska arkitektmarknaden större än här. Kanske beror detta på att man i intervjupersonens hemland är snabbare på att göra sig av med medarbetare vid sinande orderingång. Vi svenska arkitekter har längre arbetsdag och sämre lön. Men hon anger också att detta kanske kompenseras av att vi har lägre skatter och arbetsgivarebetald pension! Och hon talar sig varm för den svenska lunchtraditionen (om än på tid som den anställda betalar själv!).

Att jobba utomlands behöver ju inte bli en permanent lösning, bara en möjlighet att vidga sin horisont. Själv arbetar intervjupersonen nu på ett danskt arkitektkontor i Stockholm – ett kontor med den höga arkitektoniska nivå man känner igen från danska arkitektkontor! Se det var ett lyckat exempel på gränsöverskridande arbete – en riktig framgångssaga.

Resa utan mål

Sverige – det är sommarturismens Mekka för mig! Ibland tänker jag att jag behöver minst en smått oplanerad bilresa i Sverige / år för att inpå kroppen känna vilket underbart land jag bor i. Vilken tur att jag "flyddes" just hit undan förintelsen! Och trots att jag alltmer inser att jag är en inbiten storstadsmänniska, njuter och fascinerar jag ändå av mer eller mindre idylliska småstäder och av leende eller dramatiska landskap.

Vad är en natt i Åmmeberg mot en natt i en andalusisk by, ett besök i Zinkgruvan mot en champagnekällare i Reims. Jo, för mig i min okunnighet: en stor och positiv överraskning. Den spontana vistelsen i Åmmeberg, på ett hotell med mycket osvensk uppsyn, blev ingången till en intressant svensk industrihistoria med starka internationella inslag.

Hotellet byggdes som "Casino" några år efter det att det belgiska gruvbolaget Vieille Montagne (VM) 1857 köpte Åmmeberg / Zinkgruvorna, ett ägande de hade i mer än 100 år.

Och där i mörkaste Tiveden växte ett på kort tid fram ett gruvsamhälle med industri, bostads- och fritidsbyggnader. Allt i belgisk tradition med rött tegel och korsvirke. Bolagets egen arkitekt fanns på plats inledningsvis – sen klarade den likaledes belgiska muraren sig på egen hand däruppe i skogen. Gruvverksamheten expanderade snabbt och för att få och behålla arbetskraften uppmuntrade bolaget egnahemsbyggandet genom att bevilja förmånliga lån och bidrag. En kuriositet som får mig som arkitekt att nästan gå i spinn är de två stiliga och identiska, men *spegelvända*, folketshusbyggnaderna i Åmmeberg och Zinkgruvan. Om man ska tro företagets egna skrifter var VMs omsorger om sina anställda förebildliga, och det sociala skydds nätet väl utbyggt för sin tid.

Gruvan är vår sydligast belägna underjordsgruva och ägs i dag av Lundin Mining.

Nu ska jag läsa mer om zink, bly, silver och kobolt!

Arkitektonisk ingenjörskonst

I Danmark har föreslagits att man ska slå ihop arkitekt – och design- utbildningarna, alltså Kungskademiets Arkitektskole och Danmarks Designskole. Som en följd av detta har danska Arkitekten under sommaren behandlat arkitekternas designprocess och utbildning.

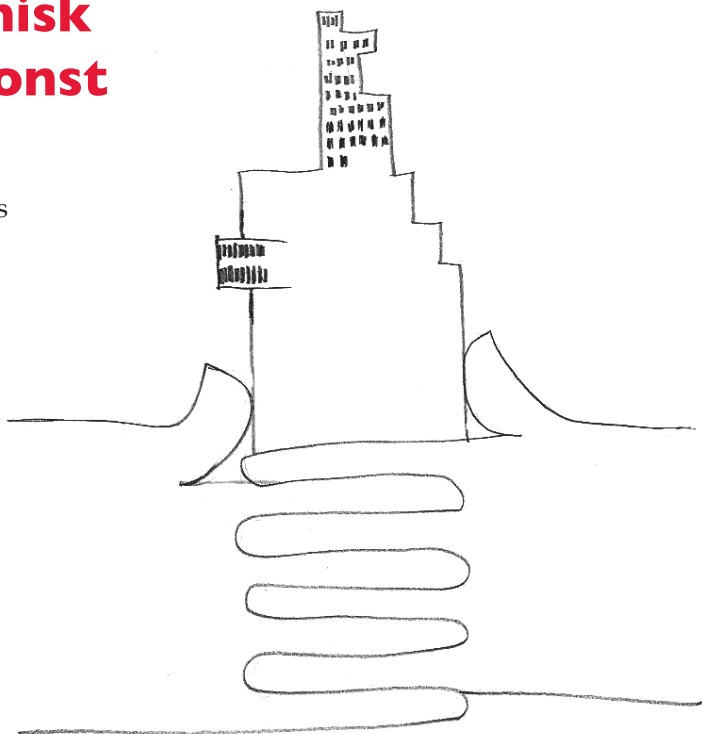
Samarbetet mellan arkitekter och ingenjörer är ett område som då diskuterats. I en intressant

artikel diskuteras ingenjörens roll i en framtida process man benämner architectural engineering. Syftet är att göra arkitekternas visioner byggbara genom att integrera de tekniska kraven i byggprogrammet på ett sätt som stärker projekten. Den innebär att ingenjören måste komma in tidigt i processen för att tolka programmet i tekniska termer och överföra detta till arkitekten i form av "kreativa byggstenar". Därmed ges förutsättningar för att arkitekter och ingenjörer tillsammans kan skapa en helhet som är större än vad varje grupp enskilt skulle kunna uppnå.

Det är för mig helt självklart att det behövs ett utökat och förbättrat samarbete och integration mellan arkitekter / arkitektur och ingenjörer / ingenjörskonst. Se bara på alla utmaningar vi står inför vad gäller att få till stånd energioptimerade, klimatsmarta, sunda, funktionella och hållbara byggnader med spännande form och gestalt!

Någon däremot? Nej, jag trodde väl det! Men då gäller det att utveckla goda processer, som tar udden av fördomar och brygger över kulturskillnader. Och att aktörerna ser denna utveckling som en berikande resa, där man ger och tar och därmed utvecklar sin egen roll, sitt kunnande och sin kompetens. För även framdeles ska man givetvis bli vid sin läst – göra det man är bra på och utbildad för.

Lika lite som man i ett förhållande ska sträva efter att bli lik den andra, är lösningen att man i byggprocessen utvecklar en hybrid – en "arkinjör" eller "ingentekt".

Symbolbroar

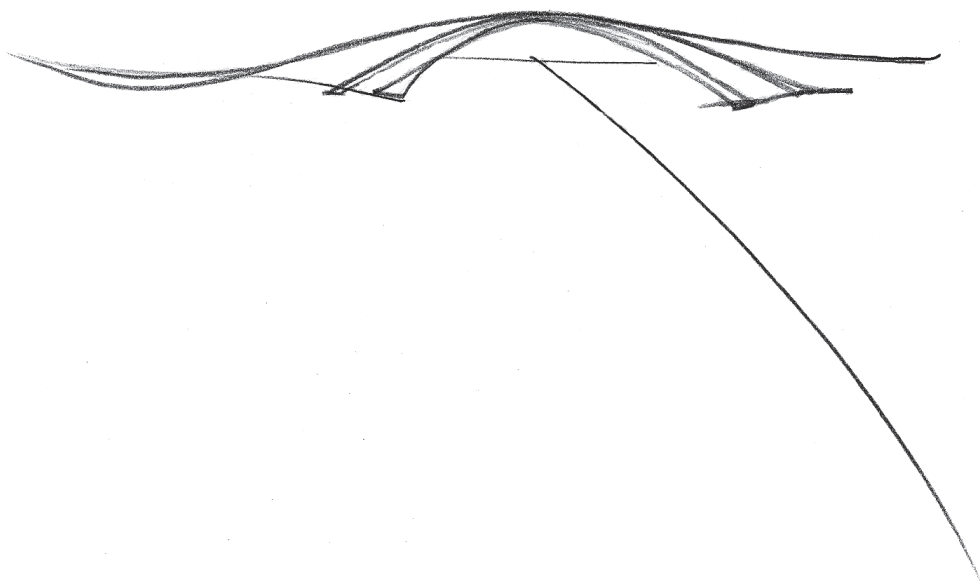
Broar är fascinerande och symbolmättade byggnadsverk: De sammanbinder, brygger över och, möjliggör kontakt och kommunikation. En vacker bro förenar ingenjörskonst, hantverks- och materialkunnande och form/gestalt.

Att förstöra broar är traditionellt ett strategiskt inslag i krigföring. På så sätt kan man handlingsförlama, söndra, splittra. Vi minns väl alla Mostar Stari, bron över floden Neretva i Mostar, Bosnien Hercegovina, detta förnämna exempel på ottomansk broarkitektur från 1566. Bron förband stadsdelar med kroatiskt/katolsk respektive muslimsk befolkning på var sin sida om floden. Under inbördeskriget utsattes bron först för attacker från serbiska kristna, men dödsstöten utdelades slutligt av kroaterna 1993. Brons kollaps blev en sinnebild för hela forna Jugoslaviens etiska och etniska sönderfall.

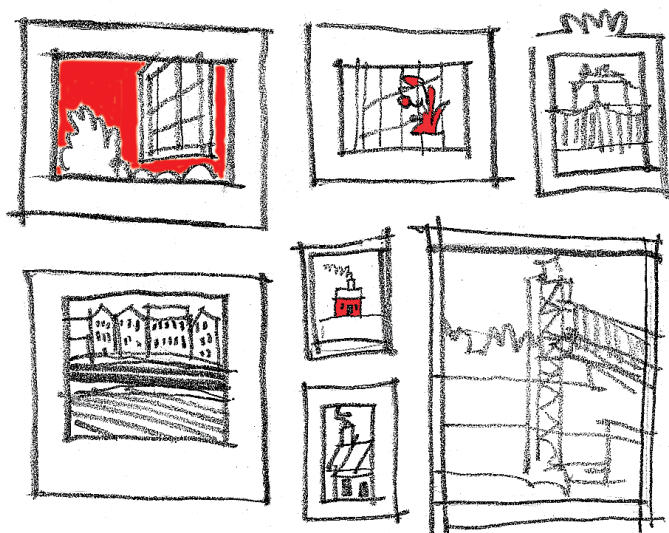
En bro som aldrig byggdes var Leonardo da Vincis Galatabro, den som skulle brygga över Gyllene Hornet och därmed förena Europa och Asien. Bron finns som skiss i en av da Vincis anteckningsböcker. Vejbjørn Sand, en norsk konstnär, såg en modell byggd som en tolkning av denna skiss och fascinerades av dess harmoniska och matematiskt övertygande utformning. Han lyckades få Statens Vegvesen att bygga en "Galatabro" över E4 utanför Oslo.

Då bron öppnades, några veckor efter 11-september 2001, såg världspressen symboliken i den nya bron, som en metafor för det nya millenniet. Entusiastiska skrivelser resulterade i ett stort intresse från folk som vill bygga nya Leonardobroar på hemmaplan. Vejbjørn Sand tog då initiativ till sitt Leonardobroprojektet – ett globalt symbolprojekt som bygger på storslagna idén att det ska byggas Leonardoinspirerade broar på varje kontinent.

Och byggmaterialet? Ja, Leonardo hade tänkt sig en stenbro. Den norska Leonardobron har byggts i limträ av "vakker norsk gran". Materialbytet motiverades av viljan att skapa lätta, starka och elegant avvägda konstruktioner. Just så! Länge leve (lim)trä!

Hus i konst

Jag är inte bara arkitekt, egenföretagare, småpensionär och krönikör i BIN. Jag är akvarellist också – om än på "fritidsbas".

Jag är med i en härlig Ateljéförening – Målargruppen Maria, MåMA som varje höst har en utställning på ett galleri på Söder. Då ställer 20 av föreningens medlemmar ut sina alster – i olja, akryl, akvarell mm.

För min del medverkade jag i år för fjärde gången. Paniken från första året jag dristade mig att ställa ut har försvunnit. Men en viss obehagskänsla dröjer sig kvar. Märkligt. Att jag, som knappast räds någon professionell scen och som utan särskild uppmaning låter mig synas och höras, är så känslig när det gäller att synas via mitt målande. Men det är nog så, att målandet tillhör den privata sfären för mig. Och jag hänger upp både själ och hjärta där på väggarna.

Men vernissagedagen – när alla tavlor är uppe – vilken fest. Så roligt att vandra runt bland så många och så olika verk. Men vänta... finns det inte väldigt många bilder med hus på? Vi var två arkitekter som deltog. Vi hade förstås porträtterat hus: ensamma, övergivna, gröna. Men även många av de andra utställarna hade hus- och stadsmotiv eller interiörer i sina bilder. Hus som värker, sörjer, gömmer sig, hus som är landskap i sig eller bildar landskap. Underbart!

Detta gör mig glad och uppmuntrad. Det stärker mig i detta att rum, byggnader och städer är något som ses och älskas av alla – inte bara av arkitekter. Vi lever med och i dem, vi avbildar dem drömskt, vackert och ibland sorgligt och kusligt.

Och då slår det mig igen. Vilken fantastisk förmån det är för oss att få arbeta i byggsektorn, där vi på olika sätt får vara med att skapa det som är en förutsättning för alla våra medmänniskors liv – och dessutom något de uppenbarligen fascinerats och inspireras av – och har personligt förhållande till.

Om året som gått **10** ...och det som kommer **11**

Med ålderns rätt (?) har jag under året dragit ner på arbetstiden – i alla fall den betalda. Men jag har fortsatt med uppdrag för vissa av mina ”gamla goda” uppdragsgivare.

För BFAB har jag fortsatt med tillgänglighetsutbildningarna. Jag har också under året varit med att för BFAB och Hjälpmedelsinstitutets regeringsuppdrag Teknik för äldre lägga upp och marknadsföra en utbildning Tillgängligt boende – bra för äldre, bra för alla. De olika tillgänglighetsutbildningarna fortsätter jag att arbeta med in i 2011. Riksdagen fattade under försommaren beslut om en ny PBL vilket innebär att hela bygg- och anläggningssektorn givetvis måste uppdateras på området. Jag har för BFAB planerat och genomfört två Nyhetsdagar om nya PBL under 2010, och flera PBL utbildningar lär det bli under 2011.

Under året har jag fortsatt som ledamot av tidskriften Träinformations redaktionsråd – ett uppdrag som jag kommer att fortsätta med under 2011. Och jag har under det gångna året skrivit de krönikor som finns i denna Nyårshälsning – ett uppdrag som fortsätter under 2011.

Ett nytt, roligt uppdrag har jag fått under året. Det är ett programsekreterarskap för Arkitekturmuseets Vänner, som jag delar med min gode vän Mikaela Eckerred. Ett väldigt roligt sätt att hålla sig a jour med allt som händer på arkitekturens, stadsbyggandets och designens område. För vännerna ordnar vi studiebesök, föredrag, diskussioner mm. I november genomförde vi en resa till Istanbul. Gå med själv – eller tipsa dina arkitekturintresserade vänner om denna förening. Läs mer på www.arkitekturmuseet.se/vanforening.

Jag har ett mycket dåligt samvete för att jag aldrig tagit mig tid att slutföra det stipendieprojekt jag för flera år sedan tilldelades medel för av Stockholms byggnadsförening. Nu har jag ansökt om och fått beviljat en gästbostad på San Michele samt därefter tre veckor på Capri i april 2011 – är det synd om mig?

För ett år sedan skrev jag också så käckt att jag direkt skulle försöka hitta en ny kontorsplats. Jag har, glädjande nog, fått ett antal ”inviter” att hyra plats på arkitektkontor, vilket var det jag hade i åtanke. Men under hösten har jag insett att det fungerar väl att arbeta hemifrån, att de uppdrag jag fortfarande har innebär möte på stan och intensiva kontakter. Och i och med uppdraget för arkitekturmuseets vänner är jag en dag i veckan på museet, där kansliet håller till. Så som ni ser har företaget alltså inte ändrat adress, sedan förra Nyårshälsningen.

HWL Arkitekt AB

Timmermansgatan 2A • 118 25 Stockholm

Telefon 08-658 21 28 • Mobil 070-571 36 29

e-post hanne@hwl.se • www.hwl-arkitekt.se